

ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่น่าสนใจ

๑. ปัญหาการค้ามนุษย์

รัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี ๒๕๕๗ (Trafficking in Persons Report : TIP Report) ระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านสำหรับการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานโดยเหยื่อจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ เมียนมา จีน เวียดนาม รัสเซีย อุซเบกิสถาน อินเดีย และฟิลิปปินส์ จะเดินทางมายังประเทศไทยโดยได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือคนในชุมชน หรือผ่านเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการที่ทำหน้าที่จัดหาหรือลักลอบนำพาบุคคล ทั้งนี้ ประเมินการว่ามีแรงงานข้ามชาติในไทย ๒ - ๓ ล้านคน ส่วนใหญ่มาจากเมียนมา โดยจะถูกบังคับขู่เข็ญ หลอกลวง ให้เข้าสู่การใช้แรงงานหรือถูกกักขังในธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องต้องทำงานหนักในเรือประมงสัญชาติไทยที่ล่องเรืออยู่ในน่านน้ำไทยและน่านน้ำสากล มีชั่วโมงทำงานยาววันละ ๑๘ - ๒๐ ชั่วโมง ต่อวัน ๗ วันต่อสัปดาห์ ได้รับค่าแรงเล็กน้อย มีการข่มขู่ที่จะตัดเงิน รวมทั้งการไม่จ่ายเงินค่าจ้างเต็มจำนวน ถูกข่มขู่และทุบตี บางรายอยู่ในทะเลเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน ทั้งนี้ รายงานในปี ๒๕๕๖ พบว่าร้อยละ ๑๗ ของลูกเรือประมงที่ถูกสำรวจได้ใช้เวลามากกว่า ๑ เดือนในทะเล นอกจากกิจการประมงแล้ว ยังพบว่าเหยื่อการค้ามนุษย์ยังถูกใช้ในกิจการสิ่งทอระดับล่าง โรงงาน การทำงานบ้าน ธุรกิจบริการทางเพศ รวมถึงการถูกบังคับให้เป็นขอทาน

นอกจากนั้น ในรายงานยังได้ระบุพฤติกรรมทุจริตของเจ้าหน้าที่ทั้งสองประเทศตามแนวชายแดน ลาว พม่า และกัมพูชา ซึ่งอำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ไม่มีเอกสารประจำตัว และระบุว่า รัฐบาลไทยไม่สามารถดำเนินการและไม่ได้มีความพยายามอย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการค้ามนุษย์ตามพิธีสารว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรี และเด็ก จึงได้ลดระดับประเทศไทยลงไปอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ ๓ (Tier 3)

๒. ปัญหาสิทธิชุมชน

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต รวมถึงจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ นอกจากนั้น ยังรับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบว่า มีชุมชนทั่วประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งของรัฐและเอกชน

ทิศทางการพัฒนาประเทศในหลายทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลได้เน้นการสร้างและขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรม และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่มีการใช้ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มข้น และกระจายการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเคยเป็นพื้นที่กสิกรรม

รมและเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนและชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน และการแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐก่อนการพิจารณาอนุญาตดำเนินโครงการ ตลอดจนปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และต่อสุขภาพของชุมชน นอกจากนี้ เมื่อมีการดำเนินโครงการเหล่านี้ ในพื้นที่ที่มีทั้งกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าของโครงการ และกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ จนทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ บานปลายไปสู่การคุกคามนำชุมชนที่คัดค้านการดำเนินโครงการ และบางรายถูกทำร้ายจนเสียชีวิต โดยยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

๓. ปัญหาสิทธิในที่ดิน

จากการศึกษาข้อมูลสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่าในภาพรวมของประเทศพบว่า ปัญหาเรื่องที่ดินและป่าที่พบตลอด ปี๒๕๕๗ ที่ยังคงเป็นปัญหาที่มีมาอยู่ก่อนแล้วและยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยมีปัญหาหลัก คือ ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน ข้อมูลรายงานภาวะสังคมในไตรมาส ๒ ปี๒๕๕๗ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดินสูงมาก โดยกลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ๒๐ ที่ถือครองที่ดินมากที่สุด มีสัดส่วนพื้นที่ถือครองที่ดินสูงถึงร้อยละ๗๙.๙ของพื้นที่ทั้งหมดในขณะที่กลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ๒๐ ที่ถือครองที่ดินน้อยที่สุด มีสัดส่วนถือครองที่ดินเพียงร้อยละ๐.๓เท่านั้น ๕๐ โดยรัฐยังไม่อาจกระจายการถือครองที่ดินและช่วยเหลือเกษตรกรให้มีสิทธิในที่ดินได้อย่างเท่าเทียม ทัวถึง และเป็นธรรม การกระจุกตัวของที่ดินอยู่กับคนบางกลุ่ม ในขณะที่คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะคนยากจนและเกษตรกรรายย่อย ไม่มีที่ดินถือครองหรือไม่มีโอกาสในการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินซึ่งเป็นทรัพยากรและเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ มีการถือครองที่ดินไว้โดยมิได้ทำประโยชน์ ไม่ได้ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ แต่เป็นการถือครองไว้เพื่อการเก็งกำไร

นอกจากนี้ยังพบปัญหาการใช้ระบบการผลิตแบบเกษตรพันธสัญญาที่ไม่ธรรมต่อเกษตรกรโดยเปิดโอกาสให้บริษัททางการเกษตรรายใหญ่สามารถครอบครองปัจจัยการผลิตทางการเกษตรรวมทั้งการถือครองที่ดิน โดยที่ภาครัฐมิได้มีการสงวนอนุรักษ์ปัจจัยการผลิตเหล่านั้นให้เกษตรกร เกิดการผูกขาดข้อมูลความรู้ปัจจัยการผลิต จนเกิดความไม่เป็นธรรมของระบบเกษตรพันธสัญญา โดยกลไกรัฐไม่สามารถแก้ไขช่วยเหลือเกษตรกรได้ ส่งผลทำให้เกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินและกลายเป็นผู้ใช้แรงงานรับจ้างในที่ดินของตนเองในที่สุด

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือเรื่องการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐที่ยังไม่ชัดเจนจนเป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาท เนื่องจากกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรี มีขั้นตอนและวิธีการที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีการประกาศแนวเขตที่ดินจำนวนมากทับซ้อนกัน ประกอบกับแผนที่แนบท้ายประกาศใช้มาตราส่วนที่แตกต่างกัน มีการสำรวจรังวัดเพียงบางส่วน ส่งผลให้มีข้อพิพาทเรื่องแนวเขตที่ดินมาโดยตลอด กลายเป็นปัญหาในทางปฏิบัติทั้งระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ภาครัฐกับเอกชน และระหว่างเอกชนด้วยกัน

๔. ปัญหาสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ

- ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจะถูกจำกัดบทบาททางสังคม เช่น สังคมมองว่าผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศไม่เหมาะสมกับอาชีพครูหรืออาจารย์ ดังกรณีของคุณเคท ครั้งพิบูลย์ที่ผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีมติไม่รับบรรจุให้เป็นอาจารย์ เนื่องจากเห็นว่ามีความผิดในการแสดงออกไม่เหมาะสม แต่เหตุผลเบื้องต้นก็อาจเกิดขึ้นจากอคติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ

- อคติที่มีต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศของสังคม ได้ก่อให้เกิดการทำลายความมั่นใจในศักยภาพของตนเองของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ส่วนใหญ่จึงเลือกจำกัดเส้นทางการดำเนินชีวิตและบทบาทในการประกอบอาชีพ เช่น ทำงานด้านการแสดง ทำงานบริการ หรือบริการเสริมความงาม ทั้งที่อาจมีความสามารถและความชำนาญในด้านอื่นๆ แต่ถูกปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาตนเอง

- มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในการรับเข้าทำงาน บางครั้งผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้รับโอกาสให้เข้าทำงานทั้งที่มีคุณสมบัติพร้อม หรือได้รับเข้าทำงานแล้วแต่ถูกปฏิเสธในภายหลังเมื่อนายจ้างรู้ว่าเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ บางครั้งต้องทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาก่อนการรับเข้าทำงาน โดยที่ไม่ใช่เป็นกระบวนการคัดเลือกตามปกติและผู้สมัครงานคนอื่นไม่ต้องผ่านกระบวนการเดียวกัน

- การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศปรากฏชัดเจนและรุนแรงที่สุดในกรณีของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เมืองพัทยา ซึ่งเจ้าหน้าที่เทศกิจ และอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวของสถานีตำรวจท่องเที่ยวเมืองพัทยา ได้จับกุมบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยวิธีการใช้ความรุนแรง ยึดบัตรประชาชน รวมถึงตั้งข้อกล่าวหาที่ไม่มีบทบัญญัติความผิดทางกฎหมาย เช่น “ชายแต่งกายเป็นหญิง” “เตร็ดเตร่ยามวิกาล” “ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่นักท่องเที่ยว” เป็นต้น

- การเรียนการสอนในวิชาสุขศึกษาในประเทศไทย มีเนื้อหาที่ไม่ถูกต้องกับความเป็นจริง จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ เช่น ในแบบเรียนวิชาสุขศึกษามีการใช้คำว่า “เปี่ยงเบนทางเพศ” ในการอธิบายถึงความรักเพศเดียวกัน โดยอาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องว่าความรักในเพศเดียวกันนั้นเป็นเรื่องที่ผิดปกติหรือผิดธรรมชาติ ซึ่งทัศนคติที่ไม่ถูกต้องหรือความไม่เข้าใจดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงทางกายภาพ เช่น การทำร้ายร่างกาย การทะเลาะวิวาท การรังแกกันด้วยเหตุแห่งอคติ เป็นต้น

- ในมิติด้านศาสนา ส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ควรที่จะต้องมีการเจรจากับผู้นำทางศาสนาให้มีความอ่อนปรนความเคร่งครัด ทรนงค์ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้น

- การรับรองสถานภาพของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยปัจจุบันนี้ กลุ่มผู้มีภาวะเพศกำกวม (Intersex) สามารถขอเปลี่ยนคำนำหน้านามได้แล้ว ส่วนกลุ่มคนข้ามเพศนั้น (Trans genders) ยังไม่สามารถที่จะร้องขอปรับเปลี่ยนคำนำหน้านามได้ ซึ่งในหลายประเทศได้มีการรับรองให้กลุ่ม LGBTI สามารถเปลี่ยนคำนำหน้านามได้แล้ว

- กฎหมายบางฉบับมีความอ่อนไหวในประเด็นความหลากหลายทางเพศ หรือถูกตีความในการกีดกันสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ บางครั้งนำไปสู่การลดทอนสถานะและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิทางกฎหมายของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น พ.ร.บ. คำนำหน้าชื่อบุคคล ที่ทำให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมีปัญหายุ่งยากในการติดต่อราชการ การสมัครงาน หรือเมื่อเกิดกรณีบัตรประชาชนหายไม่สามารถใช้เพียงสำเนาบัตรประชาชนในการยืนยันยืนยันความเป็นตัวตนได้ ต้องมีกระบวนการที่ซับซ้อน ยุ่งยากมากขึ้น

- สื่อมวลชนมักนำเสนอภาพว่า คนรักเพศเดียวกันเป็นพวกที่มีจิตผิดปกติและชอบใช้ความรุนแรง เช่น นำเสนอข่าวเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย โดยใช้ถ้อยคำว่า “ทอมโหด” และชี้ไปในประเด็นความผิดปกติทางจิต ทำให้เป็นการตอกย้ำความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องและเป็นการส่งต่อความเข้าใจผิดที่มีต่อบุคคลหลากหลายทางเพศดังกล่าวไปสู่สังคมต่อไป

- การขาดความละเอียดอ่อนต่อการให้บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานแก่บุคคลหลากหลายทางเพศ กรณีที่มีอาการป่วยด้านสุขภาพทางเพศ การเผชิญกับสายตาและคำถามที่มีลักษณะดูหมิ่นหรือเหยียดหยามของเจ้าหน้าที่ ทำให้บุคคลหลากหลายทางเพศไม่กล้าเปิดเผยรสนิยมทางเพศของตนในการเข้ารับการรักษา หรือเลือกที่จะไม่ไปพบแพทย์เมื่อมีความผิดปกติเกิดขึ้น จึงอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามมาได้ อีกทั้งการมีสถานะภายนอกไม่ตรงกับความเป็น “นาย” ตามบัตรประชาชน ทำให้กระเทยหรือคนข้ามเพศที่ผ่านการศัลยกรรมหน้าอกหรือแปลงเพศแล้ว ยังคงต้องนอนรวมในห้องผู้ป่วยชาย การถูกจับจ้องโดยเจ้าหน้าที่หรือผู้ป่วยชายอื่นๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นส่วนตัว ไม่ปลอดภัย ไม่สะดวกใจในการเปลี่ยนเสื้อผ้าหรือเข้าห้องน้ำ และลำบากใจในการสื่อสารเพื่อขออุปกรณ์บางอย่าง

๕. ปัญหาสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และสถานะบุคคล

มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการได้รับสถานะบุคคลตามกฎหมาย การจัดตั้งถิ่นฐานการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของกลุ่ม การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานที่เหมาะสม ซึ่งที่ผ่านมา รัฐได้ดำเนินมาตรการที่มีความก้าวหน้าในหลายด้าน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขเยียวยาปัญหาเกี่ยวกับสถานะบุคคลในหลายมิติ เช่น การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน และการชักจูงแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคล เป็นต้น แต่ยังคงพบว่าหน่วยงานรัฐยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะการพึงพิงธรรมชาติและปณิธานของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมักจะดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ยังมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสาธารณสุขและการศึกษา รัฐจึงควรจัดให้มีบริการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขและการศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมถึงกลุ่มชาติพันธุ์

๖. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- ผลกระทบด้านสิทธิในชีวิตและร่างกายของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ อันสืบเนื่องมาจากการใช้ความรุนแรงของผู้ก่อความไม่สงบ

- การใช้กฎหมายความมั่นคงในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย โดยเฉพาะกรณีผู้ต้องหาในคดีการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บางครั้งไม่มีหมายค้นและหมายจับ มีการควบคุมตัวไว้ในสถานที่ลับเฉพาะ ญาติไม่สามารถเข้าเยี่ยมได้ มีการซ้อมทรมานผู้ต้องหาให้รับสารภาพหรือเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจ้าหน้าที่รัฐต้องการ อีกทั้งมีการเหยียดหยามจับกุมโดยการขาดการหาพยานหลักฐานที่ชัดเจน ทำให้มีผู้ถูกจับกุมดำเนินคดีในกระบวนการทางศาลเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้า นำไปสู่การให้ผู้ที่มีความเห็นต่างไปสร้างเงื่อนไขในการลดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ของฝ่ายรัฐทั้งในด้านความมั่นคงและกระบวนการยุติธรรม

๗. ปัญหาการบังคับให้บุคคลสูญหาย (อุ้มหาย)

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นภาคีสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และได้ลงนามอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ โดยประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีสัญญาดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่กลับยังคงพบปัญหาการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการอุ้มหายอยู่ ซึ่งในหลายกรณีอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เช่น กรณีการหายตัวไปของนายพอลเจี (บิลลี) รักจงเจริญ แกนนำชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ที่หายสาบสูญไปหลังจากที่ถูกเชิญไปพบเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๗ นอกจากนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะในการนำมาใช้กับคดีความผิดประเภทนี้ ดังนั้นรัฐจึงควรมีกฎหมายที่จะให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญามีบทลงโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด และมีกลไกที่เป็นอิสระในการที่จะนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่ง ณ ปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมอยู่ในระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว รัฐจึงควรบัญญัติร่างกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาทั้งสองฉบับ และเร่งให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว

๘. สื่อกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

- การละเมิด "สิทธิ" ของเหยื่อ ผู้ถูกกระทำ ผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัยในกระบวนการยุติธรรม โดยทั่วไปแล้ว ในช่วงอาชญากรรม ปัญหาการละเมิดสิทธิมักเริ่มต้นขึ้นเมื่อผู้สื่อข่าว หรือตำรวจ เจ้าหน้าที่พนักงานนำเสนอข่าวนั้นสู่สาธารณะ ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใด แม้ผู้ต้องหาจะ "สารภาพ" และถูกตำรวจ เจ้าหน้าที่จับกุมตัวเพื่อนำไปทำแผนประกอบรับคำสารภาพ แต่ก็ยังเป็นเพียง "ผู้ต้องหา/ต้องสงสัย" อยู่ ซึ่งจะรายงานเสมือนว่า "เขาเป็นผู้กระทำความผิด" ไม่ได้ เช่น การใช้คำว่า "คนร้าย", "ผู้ก่อความผิด" ซึ่งในทางหนึ่งเป็นการละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าว ดังนั้นควรจะใช้เพียงคำว่า "ผู้ต้องหา", "ผู้ต้องสงสัย", หรือ "จำเลย" ในกรณีที่เริ่มเข้าสู่กระบวนการทางศาล

- เราจะพบว่าบ่อยครั้งด้วยความไม่รู้หรือเข้าใจผิดของกองบรรณาธิการ หรือผู้สื่อข่าว มักรายงานข้อเท็จจริงในคดีอาชญากรรมผิดไปจากข้อเท็จจริงหรือเบี่ยงเบนเนื้อหาออกไปจากความถูกต้อง การรายงานข่าวอาชญากรรมควรพุ่งเน้นไปที่ข้อเท็จจริงที่มีรายละเอียด ไม่เสริมเติมแต่งเชิงเร้าอารมณ์ ไม่เปิดเผยข้อมูลอันนำไปสู่การเสีรูปคดี หรือการเปิดเผยรายละเอียดที่อาจนำไปสู่การละเมิดอาชญากรรมความรู้สึกของญาติเหยื่อ และบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาชญากรรมนั้น และระมัดระวังภาพการนำเสนอที่อาจมีเด็กและเยาวชนสามารถดูและนำไปเลียนแบบพฤติกรรมอาชญากรรมนั้นได้

- อาจพูดได้ว่าการละเมิดสิทธิของผู้ตกเป็นข่าวอาชญากรรมมากที่สุด คือ การเปิดเผยข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลผ่านการเปิดเผยใบหน้า ไม่ว่าจะล่องจากสื่อมวลชนจะถ่ายภาพนั้นได้เอง หรือมีชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการแถลงข่าว อันที่จริงแล้วสื่อมวลชนต้องพยายามหลีกเลี่ยงภาพโคลสอัพ (close up) ใบหน้า ของผู้ต้องหา อาจถ่ายเพียงแค่ครึ่งหน้า (ล่าง) ในเวลาที่เขา/เธอ พูดให้การ หลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพที่มีความรุนแรง หรือโหดร้าย กระทบกระเทือนจิตใจผู้ชม ซึ่งหลายๆ ครั้งนำไปสู่ปัญหาการละเมิดสิทธิการเปิดเผยอัตลักษณ์ส่วนบุคคลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าวทุกกรณี

- วัตถุประสงค์ของข่าว โดยเนื้อแท้แล้วเป็นไปเพื่อเปิดเผยเฉพาะข้อเท็จจริงของคดี ดังนั้นสื่อมวลชนจึงควรละเว้นการเปิดเผยข้อมูลเชิงร่ำอาวมณ์ที่ไม่จำเป็น ลดการสร้างสื่อข้อมูลที่อาจสร้างความเกลียดแค้นทางสังคม การปลุกปั่นอารมณ์คนดู ให้มีความเกลียดชัง การรายงานข่าวฟังมุ่งเน้นเฉพาะข้อเท็จจริงและตั้งคำถามต่อเจตนาและรายละเอียดของคดี ละเว้นการเปิดเผยข้อมูลที่ยังมิได้รับการยืนยันจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนรายงาน

- บ่อยครั้งที่การนำเสนอข่าวนำไปสู่การสร้างภาพเชิงลบ การตีตราประทับ หรือเหมารวมผู้ที่ตกเป็นข่าว หลากๆ กรณีทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความเข้าใจผิดต่อผู้ที่ตกเป็นข่าวในข่าวอาชญากรรม ซึ่งนำไปสู่การสร้างอคติและภาพตัวแทนเชิงลบที่ยากเกินกว่าจะแก้ไขได้ การนำเสนอข่าวหรือรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ สีผิว ควรต้องนำเสนออย่างถูกต้อง ข้อเท็จจริงครบถ้วน ไม่บิดเบือน หรือนำเสนอในลักษณะสร้างความขัดแย้ง โดยต้องไม่นำเสนอในลักษณะการดูหมิ่น หรือสร้างตราประทับเชิงลบ อคติ เหมารวมทางชาติพันธุ์ หรือทำให้กลายเป็นเรื่องตลก

- ในบริบทของการทำงานด้านการสื่อสารสาธารณะในปัจจุบัน สื่อมวลชนควรต้องคำนึงถึง "สิทธิในการถูกลืม" (right to be forgotten) ด้วย โดยเฉพาะในกรณีของบุคคลที่ได้รับการพิสูจน์ทางศาลโดยคำพิพากษาแล้วว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สื่อมวลชนควรที่จะต้องตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารคำพิพากษานั้นเท่าที่เพียงพอต่อการประกาศความบริสุทธิ์ และหรือหน้าที่ของสื่อในการติดตามลบข้อมูลข่าวสารที่อาจสร้างความเข้าใจผิดต่อไปให้กับผู้บริสุทธิ์ สื่อจำเป็นต้องลบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย หรือจำเลยคดีความอาชญากรรมนั้นๆ (ในกรณีที่ไม่ผิดหรือข่าวสารผิด) ถูกลืมข่าวเชิงลบไปจากสังคมเพื่อให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

๙. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของแรงงานข้ามชาติ

แรงงานข้ามชาติซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ตลอดจนพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ยังมิได้ประกันสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมถึงแรงงานข้ามชาติ ทำให้แรงงานกลุ่มนี้มักได้ค่าจ้างต่ำกว่ามาตรฐานแรงงานขั้นต่ำ ไม่มีวันหยุดประจำสัปดาห์ ไม่มีวันลา ไม่มีหลักประกันสุขภาพใดๆ ตลอดจนไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทน คนกลุ่มนี้จะต้องซื้อสิทธิบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติเอง ไม่มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงานหรือนัดหยุดงาน การยื่นข้อร้องเรียนต่อนายจ้างเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้างหรือส่งกลับประเทศต้นทาง บางรายถูกนายจ้างให้ออกจากงานเนื่องจากตั้งครุฑ์ แรงงานกลุ่มนี้จะอยู่ในระบบจ้างงานระยะสั้นไม่เกิน ๑ ปี หรือระบบการจ้างแบบเหมาช่วง งานที่รับจ้างส่วนใหญ่อยู่ในภาคการผลิตที่กฎหมายแรงงานยังให้ความคุ้มครองไม่ถึง เช่น งานเกษตรกรรม งานประมงทะเล งานก่อสร้างงานบ้าน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มแรงงานข้ามชาติมักถูกมองว่ามีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลจึงมีมาตรการควบคุมแรงงานกลุ่มนี้อย่างเข้มงวด เช่น การเดินทางและการเปลี่ยนงาน เป็นต้น

จากรายงานสถานการณ์ด้านสิทธิแรงงานข้ามชาติ ปี ๒๕๕๗ ของมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานระบุปัญหาของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยที่สำคัญ ดังนี้

- การเข้าถึงการสื่อสาร ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารกับนายจ้าง และการดำรงชีวิตประจำวัน

- ทักษะคิดที่เป็นลบหรืออคติของชุมชนที่มีต่อแรงงานข้ามชาติ ทั้งในด้านเชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ และการแย่งอาชีพ
- การขาดความเข้าใจทางกฎหมายไทย ทำให้เสี่ยงต่อการถูกละเมิด และแสวงหาประโยชน์ และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการทางกฎหมายไทยได้
- การถูกล่อลวงให้มาทำงาน ทำให้ถูกแสวงหาประโยชน์และตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์
- การใช้แรงงานเด็กต่างชาติที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี โดยอาศัยช่องโหว่และการบังคับใช้กฎหมาย
- ขาดการเข้าถึงของบริการสุขภาพของรัฐ
- การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายของรัฐ แม้ว่าจะมีมติคณะรัฐมนตรีในปี ๒๕๔๘ ให้เด็กต่างชาติ เด็กไร้สัญชาติสามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ในทางปฏิบัติพบว่า มีโรงเรียนจำนวนน้อยที่เปิดรับเด็กต่างด้าวที่เป็นลูกแรงงานต่างชาติ เนื่องจากปัญหาในการสื่อสาร และบางแห่งมีอคติว่าเป็นภาระของสังคม
- การไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ แรงงานต่างชาติจึงเสี่ยงต่อการถูกแสวงหาประโยชน์จากการอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย เช่น การขูดรีดแรงงาน เมื่อถูกจับ จะมีการเรียกร้องผลประโยชน์หรือว่าส่วยจากผู้ประกอบการหรือแรงงาน

๑๐. ปัญหาสิทธิของคนพิการ

- การมีส่วนร่วมของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ พบว่า คนพิการได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ บ้าง แต่ยังไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตั้งแต่ขั้นตอนของการคิดและวางแผน รวมถึง การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- การสร้างการยอมรับต่อคนพิการ แม้จะมีการรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ของคนพิการที่ประสบอยู่ แต่พบว่าผู้ปกครองคนพิการจำนวนหนึ่งไม่ต้องการให้ลูกทำบัตรคนพิการเพราะเห็นว่าเป็นการตีตราทางสังคม
- การเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเดินทางและข้อมูล พบว่า คนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเดินทาง และข้อมูลข่าวสารทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม “อารยะสถาปัตย์” (Universal Design) หรือการออกแบบที่ทุกคนใช้ประโยชน์ได้ ยังไม่มีการนำไปปฏิบัติอย่างทั่วถึง
- การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม พบว่า คนพิการยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เช่น การขาดล่ามภาษามือ หรือการขาดผู้ประกอบวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น
- การถูกทำร้าย แสวงหาประโยชน์ หรือล่วงละเมิด พบว่า คนพิการที่ยากจนและอยู่ตามลำพัง ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ มักจะถูกทอดทิ้ง และเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายและละเมิดในรูปแบบต่างๆ โดยหน่วยงานรัฐ ยังไม่มีมาตรการเชิงรุกที่จะป้องกันได้

- การดำรงชีวิตอย่างอิสระและการมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอ พบว่า ในสังคมไทยยังไม่ได้ให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ ซึ่งหมายถึง การที่คนพิการสามารถเลือกดำรงชีวิตในรูปแบบที่ตนต้องการได้ อันเป็นเรื่องศักดิ์ศรีและเสรีภาพในการตัดสินใจ

- สิทธิทางการศึกษา พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาที่มีมาตรฐานตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต โดยต้องคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ พบว่า คนพิการจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาดังกล่าวได้ การพิจารณาของเด็กพิการเข้าเรียนในสถานศึกษาขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เด็กพิการจำนวนมากไม่ยอมถูกปฏิเสธการเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ เช่น เด็กออทิสติก รวมถึงปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการสอนคนพิการ

- การจ้างงานคนพิการ โดยที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐต้องรับคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนตามที่เหมาะสม และในกรณีที่มิได้รับคนพิการเข้าทำงานตามที่กำหนด จะต้องส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทน แต่พบว่า มาตรการดังกล่าวไม่ตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการที่ปัจจุบันเป็นผู้ประกอบการเองมากกว่า นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดมาตรการที่จะเตรียมคนพิการให้มีความพร้อมสำหรับการทำงานและคนพิการต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนี้

๑๑. ปัญหาสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้หญิง

- คดีข่มขืน มีกระบวนการในการสืบสวนสอบสวนไม่เหมาะสม และระบบวิธีพิจารณาที่ไม่เอื้อต่อผู้เสียหาย เป็นการทำให้ร้ายความรู้สึกของเหยื่อ

๑๒. สิทธิในชีวิตกับการโทษประหารชีวิต

- การละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายในปัจจุบันยังคงเกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ แต่การละเมิดรูปแบบหนึ่งในทางกฎหมายยอมรับให้เกิดขึ้นได้คือ “การลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิต” ซึ่งในบริบทของโลกทุกวันนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิตนั้น นอกจากจะเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของมนุษย์แล้ว ยังไม่ก่อให้เกิดการลดลงของอัตราก่ออาชญากรรม อันจะเห็นได้จากเอกสารรายงานการวิจัยหลายชิ้นที่เป็นเครื่องยืนยันว่าการลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิตไม่ใช่ปัจจัยหลักในการช่วยลดอัตราอาชญากรรมแต่อย่างใด

การยกเลิกโทษประหารชีวิต เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม และแวดวงนักวิชาการอย่างแพร่หลาย โดยที่กลุ่มหนึ่งเห็นว่าโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับหลักการของสิทธิมนุษยชน ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าโทษประหารชีวิตยังจำเป็นต่อสังคมไทยเพื่อปรามไม่ให้เกิดการกระทำผิดในสังคม

แนวคิดและการดำเนินการของรัฐบาลเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยผลักดันให้อยู่ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ ด้วยการเสนอให้ปรับเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็น

จำคุกตลอดชีวิตแทน ถือเป็น การดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญและ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้การรับรองไว้ใน การที่จะต้องพึงเคารพในคุณค่าของชีวิตมนุษย์ ด้วยการ ไม่ทำลายชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการที่รัฐเป็นผู้กระทำเสียเอง ซึ่งรัฐบาลก็สมควรจะหามาตรการหรือวิธีการ ลงโทษบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาหรือเป็นอาชญากรร้ายแรงของสังคมด้วยวิธีการที่ สามารถลดจำนวนการกระทำความผิดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป